

Hondstong (*Cynoglossum officinale* L.)

Stuifmeel van de hondstong wordt regelmatig in Nederlandse honingen aangetroffen. Gelet op de verspreiding van de plant in ons land zal het niet zo gauw gebeuren dat de bijen hondstonghoning zullen leveren. Toch overkwam dat een keer een imker uit Noordwijk: in de voorjaarshoning die hij in 1988 oogstte, zat praktisch voor 100% stuifmeel van de hondstong, en niet zo'n klein beetje, circa 5.000.000 korrels per 10 gram.

Enige soort in ons land

222 Wie de plant van dichtbij bekijkt, zal het niet bevreemden dat zij tot de familie van de ruwbladigen (*Boraginaceae*) behoort. Het geslacht *Cynoglossum* L. telt zo'n 50-60 soorten, waarvan de hondstong de enige soort is die in ons land in het wild voorkomt. We vinden hem in de duinen van Zeeland, Noord- en Zuid-Holland, op Texel en op een gering aantal plaatsen op rivierdijken en in Zuid-Limburg. De plant gedijt het beste op een kalkrijke bodem.

Tweejarig

Hondstong is een tweejarige plant, die in het eerste jaar een rozet van bladeren en een stevige wortel vormt. In het eerste jaar worden in de wortel voldoende groeistoffen opgeslagen voor de groei en het vormen van zaad in het volgende jaar. Dan vormt de plant één, soms meer, bebladerde stevige stengels. De gehele plant is bezet met een korte wollige beharing. De rozetbladeren zijn gesteeld, de stengelbladen zittend. Aan het eind van een stengel en in de oksel van de bladeren bovenaan vormen zich de bloemen, die in schichten staan. Als de bloemen nog in knop zijn, zijn de schichten als een spiraal opgerold. Tijdens de bloeiperiode, dat is van mei tot en met juli, wordt de stengel van de schicht steeds langer. Bij het begin van de bloei is de kleur van de bloemkroon bruinachtig rood, later verandert hij in purper. De bloemen zijn 5-tallig. De behaarde kelkbladen zijn tijdens de bloei korter dan de bloemkroon, maar groeien later verder uit en omsluiten dan de rijpende vrucht. De bloemkroon bestaat uit een korte buis met een 5-lobbige holle rand. In de bloemopening staan voor de lobben kleine aanhangsels, de keelschubben, die de bloemopening bijna geheel afsluiten. Nectar purende insecten moeten met de tong tussen de schubben door en op

die plaats staan nu precies de korte meeldraden op de bloemkroon ingeplant. Het bovenstandig vruchtbeginsel is tweehokkig en wordt door valse tussenschotten in vieren gedeeld. De korte rechte stamper staat onderaan tussen de delen van het vruchtbeginsel. Bij het rijpen van het zaad groeit de stijl verder uit en steekt dan ver buiten de vruchten.

Nectar en stuifmeel

De hondstong produceert veel nectar die onder in de bloem wordt afgescheiden. De nectar bevat gelijke hoeveelheden aan saccharose, fructose en glucose. De stuifmeelkorrels zijn relatief erg klein. Ze zijn heterocolpaat, dat wil zeggen dat ze kiemopeningen van verschillende vorm hebben. Van de zes openingen heeft de helft een stervorm, door de lichtmicroscop gezien, en de rest een langgerekte vorm. Bij een honinganalyse zijn de korrels gemakkelijk te herkennen. Omdat ze zo klein zijn behoren ze tot het type stuifmeelkorrels waarvan de hoeveelheid oververtegenwoordigd (tenminste 90%) moet zijn wil van een soorthoning gesproken kunnen worden. Kleine stuifmeelkorrels worden namelijk niet zo gemakkelijk door het ventiel uit de honingmaag van de bij gezeefd.

Giftig

De plant en in het bijzonder de rozetbladen bevatten giftige alkaloiden. In Amerika, waar de plant met graanzaden uit Eurazië naar toe is overgebracht, is de hondstong een schadelijk onkruid.

Vermeerdering

Hondstong vermeerdert zich uitsluitend door zaad. De vrucht bestaat uit vier nootjes, plat en eivormig, die aan beide zijden zijn bezet met korte stevige haartjes. Ze hebben aan het eind weerhaakjes en blijven daardoor gemakkelijk aan de vacht van dieren kleven, waardoor verspreiding kan plaatsvinden.

Literatuur

- Clarke, G.C.S. (1977): The northwest European pollen flora. 10. Boraginaceae. Review of Palaeobotany and Palynology, 24: 59-101.
- Upadhyaya, M.K., H.R. Tilsner en M.D. Pitt (1988): The biology of Canadian weeds. 87. *Cynoglossum officinale* L. Can. J. Plant Sci. 68:763-774

Hondstong (*Cynoglossum officinale* L.)

A bovenste deel van plant met bloeiwijzen en rijpende vruchten; B bloem; C deel opengeslagen bloemkroon met keelschubben en meeldraden; D meeldraad; E stuifmeelkorrel: 1 equatoriaal, 2 polair; F deel bloemkelk met stamper; G nootje.